

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. liepos 17 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Laisvas asmenų judėjimas — Galimybė verstis advokato praktika — Galimybė atsisakyti įtraukti į advokatų sąrašą valstybės narės piliečius, advokato profesinę kvalifikaciją įgijusius kitoje valstybėje narėje — Piktnaudžiavimas teise“

Sujungtose bylose C-58/13 ir C-59/13

dėl *Consiglio Nazionale Forense* (Italija) 2012 m. rugsėjo 29 d. sprendimais, kuriuos Teisingumo Teismas gavo 2013 m. vasario 4 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Angelo Alberto Torresi (C-58/13),

Pierfrancesco Torresi (C-59/13)

prieš

Consiglio dell'Ordine degli Avvocati di Macerata

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas V. Skouris, pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts, kolegijų pirmininkai R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, L. Bay Larsen (pranešėjas), E. Juhász ir M. Safjan, teisėjai A. Rosas, D. Šváby, M. Berger, S. Rodin, F. Biltgen ir K. Jürimäe,

generalinis advokatas N. Wahl,

posėdžio sekretorė A. Impellizzeri, administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2014 m. vasario 11 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- A. A. ir P. Torresi, atstovaujамų *avvocato* C. Torresi,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* S. Fiorentino,
- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos A. Rubio González ir S. Centeno Huerta,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos A. Posch,
- Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

* Proceso kalba: italų.

- Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos R.-H. Radu, R.-I. Hatieganu ir A.-L. Crişan,
 - Europos Parlamento, atstovaujamo M. Gómez-Leal ir L. Visaggio,
 - Europos Sąjungos Tarybos, atstovaujamos A. Vitro ir P. Mahnič Bruni,
 - Europos Komisijos, atstovaujamos E. Montaguti ir H. Støvlbæk,
- susipažinęs su 2014 m. balandžio 10 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą susiję su 1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/5/EB, skirtos padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija (OL L 77, p. 36, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 2 t., p. 110), 3 straipsnio išaiškinimu ir galiojimu.
- 2 Šie prašymai buvo pateikti nagrinėjant du ginčus – atitinkamai A. A. ir P. Torresi su *Consiglio dell’Ordine degli Avvocati di Macerata* (Mačeratos advokatų taryba), kilusius dėl to, kad minėta taryba atsisakė patenkinti jų prašymus įtraukti juos į specialų advokatų sąrašo skyrių.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

- 3 Direktyvos 98/5 6 konstatuojamoji dalis išdėstyta taip:

„kadangi veiksmas yra pateisinamas Bendrijos lygiu dar ir dėl to, kad tik keletas valstybių narių jau leidžia savo teritorijoje imtis advokato praktikos kitu būdu, nei teikiant paslaugas, kitų valstybių narių teisininkams, kurie verčiasi advokato praktika pagal savo [kilmės] šalyje [suteiktą] profesinį vardą; kadangi vis tik valstybėse narėse, kuriose ši galimybė yra, žymiai skiriasi praktiniai dalykai, pavyzdžiui, veiklos sritys ir reikalavimas registruotis kompetentingose institucijose; kadangi tokia situacijų įvairovė lemia nelygią ir iškraipytą konkurenciją tarp valstybių narių advokatų bei kliudo judėjimo laisvei; kadangi šiuos sunkumus išspręsti ir suteikti advokatams bei teisinių paslaugų vartotojams visose valstybėse narėse vienodas galimybes galima tik priimant direktyvą, nustatančią sąlygas, reglamentuojančias advokato praktiką kitu nei paslaugų teikimo būdu pagal jų [kilmės] šalyje [suteiktą] profesinį vardą.“
- 4 Pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 1 dalį šios direktyvos tikslas yra padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kaip savarankiškai dirbantiems arba pastovų atlyginimą gaunantiems kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta profesinė kvalifikacija.
- 5 Direktyvos 98/5 2 straipsnio „Teisė verstis praktika pagal [kilmės] šalyje [suteiktą] profesinį vardą“ pirmoje pastraipoje nustatyta:

„Kiekvienas advokatas turi teisę verstis nuolatine 5 straipsnyje nurodyta veikla bet kurioje kitoje valstybėje narėje pagal savo [kilmės] šalyje [suteiktą] profesinį vardą.“

6 Tos pačios direktyvos 3 straipsnio „Registracija kompetentingoje institucijoje“ 1 ir 2 dalyse numatyta:

„1. Teisininkas, pageidaujantis verstis advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis įgijo savo profesinę kvalifikaciją, registruojasi tos valstybės kompetentingoje institucijoje.

2. Priimančiosios valstybės narės kompetentinga institucija įregistruoja advokatą jam pateikus pažymėjimą, patvirtinantį jo registraciją [kilmės] valstybės narės kompetentingoje institucijoje. Ji gali reikalauti, kad [kilmės] valstybės narės kompetentingos institucijos pažymėjimas būtų išduotas ne anksčiau kaip prieš tris mėnesius. Apie registraciją ji praneša [kilmės] valstybės narės kompetentingai institucijai.“

Italijos teisė

7 Direktyva 98/5 į Italijos teisę buvo perkelta 2001 m. vasario 2 d. Įstatyminiu dekretu Nr. 96 (2001 m. balandžio 4 d. GURI Nr. 79, paprastasis priedas, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 96/2001). Jo 6 straipsnyje „Registracija“ numatyta:

„1. Tam, kad valstybių narių piliečiai, turintys vieną iš 2 straipsnyje nurodytų profesinių vardų, galėtų verstis nuolatine advokato praktika Italijoje, jie turi būti įtraukti, laikantis teisės nuostatų dėl socialinės apsaugos prievolių, į teismo apylinkės, kurioje yra jų nuolatinė gyvenamoji vieta arba profesinės veiklos vykdymo vieta, specialų advokatų sąrašo skyrių.

2. Į specialų sąrašo skyrių įtraukiama su sąlyga, kad prašymą pateikęs asmuo yra registruotas kilmės valstybės narės kompetentingoje profesinėje organizacijoje.

3. Su prašymu įtraukti į sąrašą turi būti pateikiami šie dokumentai:

- a) Europos Sąjungos valstybės narės pilietybės liudijimas arba jam prilygstantis pažymėjimas,
- b) gyvenamosios vietos liudijimas arba jam prilygstantis pažymėjimas, arba prašymą pateikusio asmens pareiškimas, kuriame nurodyta profesinės veiklos vykdymo vieta,
- c) ne anksčiau kaip prieš tris mėnesius iki pateikimo išduota pažyma apie registraciją kilmės valstybės narės profesinėje organizacijoje arba tokiai pažymai prilygstantis pažymėjimas.

<...>

6. Per 30 dienų nuo prašymo pateikimo arba jo papildymo advokatų taryba, patikrinusi, ar įvykdyti keliami reikalavimai ir ar nėra tam prieštaraujančių pagrindų, nurodo įtraukti į specialų sąrašo skyrių ir apie tai praneša atitinkamai kilmės valstybės narės institucijai.

7. Prašymas negali būti atmestas prieš tai neišklausius suinteresuotojo asmens. Sprendimas turi būti motyvuotas ir per penkiolika dienų visas jo tekstas turi būti pateiktas suinteresuotajam asmeniui ir Respublikos prokurorui <...>

8. Jeigu advokatų taryba nepriima sprendimo dėl prašymo per 6 dalyje nustatytą terminą, suinteresuotasis asmuo gali per 10 dienų po minėto termino pabaigos pateikti skundą *Consiglio Nazionale Forense* (Nacionalinei advokatų tarybai), kuri dėl prašymo priima galutinį sprendimą.

9. Į specialų advokatų sąrašo skyrių įtrauktas advokatas turi teisę balsuoti, tačiau neturi teisės būti renkamas.

<...>“

- 8 Pagal 1933 m. lapkričio 27 d. Karaliaus dekretą įstatymą Nr. 1578, po tam tikrų pakeitimų pertvarkytą į 1934 m. Įstatymą Nr. 36, su vėlesniais pakeitimais (1934 m. sausio 30 d. *Gazzetta Ufficiale* Nr. 24), bet kuri *Consiglio Nazionale Forense* sprendimą remiantis teisėtumo pagrindais galima apskusti *Corte Suprema di Cassazione* (Aukščiausiojo kasacinio teismo) jungtinei kolegijai.

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 9 Įgiję universitetinį teisinį išsilavinimą Italijoje, A. A. ir P. Torresi vėliau gavo universitetinio teisinio išsilavinimo diplomus Ispanijoje ir 2011 m. gruodžio 1 d. buvo įtraukti į *Ilustre Colegio de Abogados de Santa Cruz de Tenerife* (Tenerifės Santa Kruso advokatų taryba, Ispanija) advokatų sąrašą.
- 10 2012 m. kovo 17 d. A. A. ir P. Torresi, remdamiesi Įstatyminio dekreto Nr. 96/2001 6 straipsniu, pateikė Mačeratos advokatų tarybai prašymą įtraukti juos į specialų advokatų sąrašo skyrių, skirtą advokatams, kuriems profesinis vardas buvo suteiktas kitoje valstybėje narėje nei Italijos Respublika ir kurie įsisteigę Italijos Respublikoje (toliau – įsisteigę advokatai).
- 11 Mačeratos advokatų taryba nepriėmė sprendimo dėl prašymų įtraukti į minėtą sąrašą per 30 dienų terminą, numatytą Įstatyminio dekreto Nr. 96/2001 6 straipsnio 6 dalyje.
- 12 Todėl skundais, atitinkamai pateiktais 2012 m. balandžio 19 ir 20 d., A. A. ir P. Torresi kreipėsi į *Consiglio Nazionale Forense*, kad ši priimtų sprendimą dėl jų prašymų įtraukti į sąrašą. Savo skundus jie grindė tuo, kad prašomam įtraukimui galiojančiuose teisės aktuose keliama vienintelė sąlyga, t. y. turi būti pateikta „pažyma, jog asmuo registruotas kompetentingoje kilmės valstybės narės, kuri šiuo atveju yra Ispanijos Karalystė, institucijoje“.
- 13 Vis dėlto *Consiglio Nazionale Forense* mano, kad su Direktyvos 98/5 tikslais nesuderinama ir piktnaudžiavimu teise gali būti laikytina situacija, kai asmuo, įgijęs teisinį išsilavinimą vienoje valstybėje narėje, atvyksta į kitą valstybę narę tam, kad įgytų advokato profesinį vardą ir nedelsdamas grįžtų į pirmąją valstybę narę vykdyti savo profesinės veiklos.
- 14 *Consiglio Nazionale Forense* abejoja dėl Direktyvos 98/5 3 straipsnio aiškinimo ir galiojimo; priminusi, kad Teisingumo Teismas ją pripažino kompetentinga pateikti prašymą priimti prejudicinį sprendimą (Sprendimas *Gebhard*, C-55/94, EU:C:1995:411), ji nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1) Ar, atsižvelgiant į bendrąjį teisės principą, susijusį su piktnaudžiavimo teise draudimu, ir ESS 4 straipsnio 2 dalį, susijusią su nacionalinio savitumo gerbimu, [Direktyvos 98/5] 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį nacionalinės administracinės institucijos privalo įtraukti į įsisteigusių advokatų sąrašą Italijos piliečius, piktnaudžiavusius Sąjungos teise, ir kad juo draudžiama nacionalinė praktika, pagal kurią šios institucijos gali atmesti prašymus įtraukti į įsisteigusių advokatų sąrašą, jeigu yra objektyvių aplinkybių, leidžiančių manyti, kad buvo piktnaudžiauta Sąjungos teise, su sąlyga, kad nepažeidžiami, pirma, proporcingumo ir nediskriminavimo principai ir, antra, suinteresuotojo asmens teisė pareikšti ieškinį teisme dėl galimų įsisteigimo laisvės pažeidimų, taigi administracijos veiksmų teisminės kontrolės?

2) Jei į [pirmąjį klausimą] būtų atsakyta neigiamai, ar taip aiškinamas [Direktyvos 98/5/EB] 3 straipsnis turi būti laikomas negaliojančiu pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį dėl to, kad juo leidžiama išvengti valstybės narės reglamentavimo, pagal kurį norint verstis advokato praktika reikia išlaikyti valstybinį egzaminą, kai toks egzaminas numatytas minėtos valstybės Konstitucijoje ir yra vienas iš pagrindinių profesinių paslaugų vartotojų apsaugos ir tinkamo teisingumo vykdymo principų?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl Teisingumo Teismo kompetencijos

- 15 Visų pirma A. A. ir P. Torresi tvirtina, kad *Consiglio Nazionale Forense* nėra teisminė institucija ir todėl neturi teisės pateikti prašymų priimti prejudicinį sprendimą pagal SESV 267 straipsnį. Konkrečiai kalbant, *Consiglio Nazionale Forense* teismines funkcijas vykdo tik drausminėse bylose; advokatų sąrašų sudarymo srityje ji vykdo tik administracinę funkciją. Taigi, kai į *Consiglio Nazionale Forense* kreipiamasi pagal Įstatyminio dekreto Nr. 96/2001 6 straipsnio 8 dalį, dėl įtraukimo ji turi nuspręsti kaip administracinė institucija, hierarchiniu požiūriu viršesnė už vietos advokatų tarybą, kuri nepriėmė sprendimo per to paties straipsnio 6 dalyje numatytą terminą.
- 16 Remdamiesi Sprendimu *Wilson* (C-506/04, EU:C:2006:587), A. A. ir P. Torresi teigia, kad *Consiglio Nazionale Forense* neatitinka nešališkumo reikalavimo, nes jos nariai yra advokatai, kuriuos renka kiekviena vietos advokatų taryba, įskaitant ir tą, kuri yra viena iš šios bylos šalių. Todėl kyla rizika, kad sprendžiant jai pateiktą klausimą įtaką darys veikiau praktinis suinteresuotumas, kaip antai noras apriboti įtraukimą į sąrašą, nei siekis taikyti teisės nuostatas.
- 17 Šiuo klausimu reikia priminti, kad iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, jog vertindamas, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra „teismas“ pagal SESV 267 straipsnį, Teisingumo Teismas atsižvelgia į visas aplinkybes, t. y. ar institucija įsteigta pagal įstatymą, ar ji yra veikianti nuolat, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar procesas šioje institucijoje pagrįstas rungimosi principu, ar ji taiko teisės normas ir yra nepriklausoma (žr., be kita ko, Sprendimo *Miles ir kt.*, C-196/09, EU:C:2011:388, 37 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir Sprendimo *Belov*, C-394/11, EU:C:2013:48, 38 punktą).
- 18 Konkrečiau kalbant apie prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusios institucijos nepriklausomumą, šis reikalavimas reiškia tai, kad institucija turi būti apsaugota nuo išorės įtakos ar spaudimo, kurie gali kelti grėsmę jos narių sprendimų nepriklausomumui, kiek tai susiję su jiems nagrinėti pateikiamais ginčais (žr. Sprendimo *Wilson*, EU:C:2006 :587, 51 punktą).
- 19 Be to, siekiant nustatyti, ar nacionalinė institucija, kuriai įstatymo pavesta vykdyti skirtingas funkcijas, laikytina „teismu“ pagal SESV 267 straipsnį, būtina patikrinti, kokio pobūdžio yra konkrečios jos funkcijos, kurias ji vykdo tam tikromis teisinėmis aplinkybėmis, kuriomis ji turi kreiptis į Teisingumo Teismą. Nacionaliniai teismai gali kreiptis į Teisingumo Teismą tik nagrinėdami ginčą ir turėdami priimti sprendimą pagal teisminiam sprendimui priimti skirtą procedūrą (žr. Sprendimo *Belov*, EU:C:2013:48, 39 ir 41 punktus).
- 20 Dėl šio sprendimo 17 punkte nurodytų pirmų penkių sąlygų reikia priminti, kad iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, jog *Consiglio Nazionale Forense* yra pagal įstatymą įsteigta ir nuolat veikianti institucija. Be to, kadangi jos kompetencija nagrinėti skundus dėl vietos advokatų tarybų sprendimų yra numatyta teisės aktuose, kadangi ji nėra pasirenkamojo pobūdžio ir kadangi sprendimai, kuriuos ji priima įgyvendindama šią kompetenciją, yra vykdomojo pobūdžio, šios institucijos jurisdikcija yra privaloma. Galiausiai neginčijama, pirma, kad *Consiglio Nazionale Forense* procedūra, kuriai plačiai taikomos civilinio proceso normos, pagrįsta rungimosi principu tiek per jos rašytinę, tiek per žodinę dalį, ir, antra, kad ši institucija priima teisės nuostatomis pagrįstus sprendimus.
- 21 Dėl nepriklausomumo reikalavimo reikia, pirma, nurodyti, kad iš Italijos vyriausybės paaiškinimų matyti, jog, nors *Consiglio Nazionale Forense* yra institucija, sudaryta iš patarėjų, kuriuos renka skirtingų vietos advokatų tarybų nariai iš advokatų, galinčių atstovauti *Corte suprema di cassazione*, šių tarybų narius renka advokatai, įtraukti į atitinkamos advokatų tarybos sąrašą, todėl nacionalinės advokatų tarybos patarėjo pareigos yra nesuderinamos su vietos advokatų tarybos nario pareigomis.

- 22 Antra, akivaizdu, kad *Consiglio Nazionale Forense* turi užtikrinti Italijos Konstitucijoje numatytas teisminės institucijos nepriklausomumo ir nešališkumo garantijas. Savo funkcijas *Consiglio Nazionale Forense* vykdo visiškai autonomiškai, jos nesaisto jokie pavaldumo ryšiai ir ji negauna jokių nurodymų ar įpareigojimų. Be kita ko, *Consiglio Nazionale Forense* taikomos visos Italijos civilinio proceso kodekso nuostatos dėl susilaikymo ir nusišalinimo.
- 23 Trečia, kaip per posėdį patvirtino Italijos vyriausybė, kitaip nei vietos advokatų taryba, kuri, vykstant procedūrai, pradėtai skundu dėl jos pačios sprendimo, yra viena iš šalių *Consiglio Nazionale Forense*, *Consiglio Nazionale Forense* negali būti šalis per procesą *Corte suprema di cassazione* dėl sprendimo, kurį *Consiglio Nazionale Forense* priėmė dėl skundo, pateikto atitinkamos advokatų tarybos atžvilgiu. Taigi, kaip ir reikalaujama Teisingumo Teismo praktikoje (žr. Sprendimo *Wilson*, EU:C:2006:587, 49 punktą), *Consiglio Nazionale Forense* yra nepriklausoma nuo apskųstą sprendimą priėmusios institucijos.
- 24 Galiausiai iš bylos medžiagos matyti, kad pagal nusistovėjusią praktiką nacionalinės advokatų tarybos patarėjas, priklausantis advokatų tarybai, kuriai buvo pateiktas prašymas įtraukti į sąrašą, nedalyvauja priimant *Consiglio Nazionale Forense* sprendimą, taigi netrukdoma visiškai taikyti Italijos civilinio proceso kodekse numatytų susilaikymo ir nusišalinimo taisyklių. Per posėdį Italijos vyriausybė pripažino, kad, nors vienas iš *Consiglio Nazionale Forense* narių buvo įtrauktas į Mačeratos advokatų tarybą, jis susilaikė nuo dalyvavimo procedūrose, susijusiose su A. A. ir P. Torresi.
- 25 Tokiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad *Consiglio Nazionale Forense* atitinka nepriklausomumo ir nešališkumo, kuriais pasižymi teismas pagal SESV 267 straipsnį, reikalavimus.
- 26 Dėl šio sprendimo 19 punkte nurodyto reikalavimo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą teikianti institucija kreiptųsi į Teisingumo Teismą tik vykdydama teisminę funkciją, reikia konstatuoti, jog, priešingai, nei tvirtina A. A. ir P. Torresi, kai pagal Įstatyminio dekreto Nr. 96/2001 6 straipsnio 8 dalį *Consiglio Nazionale Forense* pateikiamas skundas dėl to, kad advokatų taryba nepriėmė sprendimo per 30 dienų nuo tos dienos, kai buvo pateiktas prašymas įtraukti į specialų advokatų sąrašo skyrių, *Consiglio Nazionale Forense* neapsiriboja sprendimo dėl tokio prašymo priėmimu vietoj atitinkamos advokatų tarybos. Iš tikrųjų, kaip matyti iš Italijos vyriausybės paaiškinimų ir 2012 m. rugsėjo 29 d. *Consiglio Nazionale Forense* įvykusių posėdžių, susijusių su A. A. ir P. Torresi skundais dėl Mačeratos advokatų tarybos, protokolų, *Consiglio Nazionale Forense* turi nuspręsti dėl implicitinio atitinkamos advokatų tarybos sprendimo, kuriuo atmetamas suinteresuotojo asmens prašymas įtraukti į sąrašą, pagrįstumo. Tokiu atveju, jei *Consiglio Nazionale Forense* skundus patenkina, ji turi priimti galutinį sprendimą dėl prašymo įtraukti į sąrašą.
- 27 Be to, yra žinoma, kad, pateikus skundą pagal Įstatyminio dekreto Nr. 96/2001 6 straipsnio 8 dalį, pradedamas procesas, per kurį, vykstant viešam posėdžiui ir dalyvaujant advokatui, šalių prašoma raštu ir žodžiu pateikti argumentų. Prokuroras savo reikalavimus pateikia per posėdį. Šiuo atveju iš pirmesniame punkte minėtų protokolų matyti, kad prokuroras reikalavo atmesti A. A. ir P. Torresi skundus. *Consiglio Nazionale Forense* pasitarimų salėje priima sprendimą, kuris savo forma, pavadinimu ir turiniu atitinka sprendimą, skelbiamą Italijos tautos vardu.
- 28 Galiausiai, kaip nurodyta šio sprendimo 23 punkte, vietos advokatų taryba, kurios sprendimas skundžiamas *Consiglio Nazionale Forense*, yra viena iš šalių vykstant procedūrai *Consiglio Nazionale Forense*; kai savo ruožtu *Consiglio Nazionale Forense* sprendimas dėl minėto skundo apskundžiamas *Corte suprema di cassazione*, *Consiglio Nazionale Forense* nėra proceso šiame teisme šalis. Iš tikrųjų, kaip matyti iš minėto teismo sprendimo, kurį 2011 m. gruodžio 22 d. priėmė jungtinė kolegija ir kuriuo savo rašytinėse pastabose rėmėsi A. A. ir P. Torresi, būtent atitinkama advokatų taryba išlieka šalis per procesą *Corte suprema di cassazione*.
- 29 Tai reiškia, kad *Consiglio Nazionale Forense* šiuo atveju nagrinėja ginčą ir turi priimti sprendimą pagal teismo sprendimui priimti skirtą procedūrą.

30 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad *Consiglio Nazionale Forense*, kuri vykdo kontrolę pagal Įstatyminio dekreto Nr. 96/2001 6 straipsnio 8 dalį, yra teismas, kaip tai suprantama pagal SESV 267 straipsnį, todėl Teisingumo Teismas yra kompetentingas atsakyti į jos pateiktus klausimus.

Dėl prejudicinių klausimų priimtinumų

31 A. A. ir P. Torresi ir Europos Sąjungos Taryba tvirtina, kad, atsižvelgiant į vienodą Teisingumo Teismo praktiką šioje srityje, *Consiglio Nazionale Forense* pateikti klausimai priskirtini prie *acte éclairé* doktrinos ir todėl yra nepriimtini.

32 Šiuo klausimu reikia priminti, kad net jeigu esama Teisingumo Teismo praktikos, kuria išsprendžiamas nagrinėjamas teisės klausimas, nacionaliniai teismai išsaugo visišką laisvę kreiptis į Teisingumo Teismą, jei, jų manymu, to reikia (žr. Sprendimo *Cilfit ir kt.*, 283/81, EU:C:1982:335, 13–15 punktus), ir aplinkybė, kad prašomas išaiškinti nuostatas Teisingumo Teismas jau išaiškino, nesudaro kliūčių Teisingumo Teismui iš naujo priimti sprendimo (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Boxus ir kt.*, C-128/09–C-131/09, C-134/09 ir C-135/09, EU:C:2011:667, 32 punktą).

33 Iš to išplaukia, kad prašymai priimti prejudicinį sprendimą yra priimtini.

Dėl pirmojo klausimo

34 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės nori sužinoti, ar Direktyvos 98/5 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad juo draudžiama tai, kad valstybės narės kompetentingos institucijos, remdamosi piktnaudžiavimu teise, atsisakytų įtraukti į įsisteigusių advokatų sąrašą šios valstybės narės piliečius, kurie, įgiję universitetinį išsilavinimą šioje valstybėje narėje, išvyko į kitą valstybę narę, siekdami ten įgyti advokato profesinę kvalifikaciją, ir vėliau grįžo į pirmąją valstybę narę, norėdami joje verstis advokato praktika pagal valstybėje narėje, kurioje buvo įgyta profesinė kvalifikacija, suteiktą profesinį vardą.

35 Reikia priminti, kad pagal Direktyvos 98/5 1 straipsnio 1 dalį šios direktyvos tikslas yra padėti verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta profesinė kvalifikacija.

36 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau konstatavo, kad minėta direktyva įtvirtinama abipusė advokatų, pageidaujančių vykdyti veiklą pagal kilmės valstybėje narėje suteiktą profesinį vardą, profesinių vardų pripažinimo tvarka (žr. Sprendimo *Liuksemburgas / Parlamentas ir Taryba*, C-168/98, EU:C:2000:598, 56 punktą).

37 Be to, iš Direktyvos 98/5 6 konstatuojamosios dalies matyti, kad ja Sąjungos teisės aktų leidėjas, be kita ko, siekė panaikinti nacionalinės teisės normų, reglamentuojančių registravimąsi kompetentingose institucijose, skirtumus, dėl kurių atsiranda nelygė ir laisvo judėjimo kliūčių (žr. Sprendimo *Komisija / Liuksemburgas*, C-193/05, EU:C:2006:588, 34 punktą ir Sprendimo *Wilson*, EU:C:2006:587, 64 punktą).

38 Tokiomis aplinkybėmis Direktyvos 98/5 3 straipsniu suderinamos visos išankstinės sąlygos, kurias būtina įvykdyti siekiant pasinaudoti šios direktyvos suteikta įsisteigimo teise, numatant, kad advokatas, pageidaujantis verstis advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis įgijo savo profesinę kvalifikaciją, turi registruotis tos valstybės narės kompetentingoje institucijoje, kuri tokią registraciją atlieka „atsižvelgdama į pažymėjimą apie jo registraciją kilmės valstybės narės kompetentingoje institucijoje“ (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Komisija / Liuksemburgas*, EU:C:2006:588, 35 ir 36 punktus ir Sprendimo *Wilson*, EU:C:2006:587, 65 ir 66 punktus).

- 39 Šiuo klausimu Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad pažymėjimo, kuriuo patvirtinama registracija kilmės valstybės narės kompetentingoje institucijoje, pateikimas priimančiosios valstybės narės kompetentingai institucijai yra vienintelė sąlyga, kurią suinteresuotasis asmuo turi įvykdyti, kad būtų užregistruotas priimančiojoje valstybėje narėje ir galėtų verstis praktika šioje valstybėje narėje pagal kilmės valstybėje narėje suteiktą profesinį vardą (žr. Sprendimo *Komisija / Liuksemburgas*, EU:C:2006:588, 37 punktą ir Sprendimo *Wilson*, EU:C:2006:587, 67 punktą).
- 40 Todėl reikia nurodyti, kad valstybės narės piliečiai, kaip antai A. A. ir P. Torresi, kurie pateikia šios valstybės narės kompetentingai institucijai pažymėjimą apie savo registraciją kitos valstybės narės kompetentingoje institucijoje, iš principo turi būti laikomi atitinkančiais visas sąlygas, būtinas jiems įtraukti, atsižvelgiant į jų profesinį vardą, suteiktą pastarojoje valstybėje narėje, į pirmosios valstybės narės įsisteigusią advokatų sąrašą.
- 41 Tačiau, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismo nuomone, A. A. ir P. Torresi šiuo atveju negali remtis Direktyvos 98/5 3 straipsniu, nes advokato profesinės kvalifikacijos įgijimu kitoje valstybėje narėje nei Italijos Respublika buvo siekta tik išvengti pastarosios teisės, kuria reglamentuojama galimybė verstis advokato praktika, taikymo ir todėl tai laikytina piktnaudžiavimu įsisteigimo teise ir nesuderinama su šios direktyvos tikslais.
- 42 Šiuo atžvilgiu reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką asmenys negali remtis Sąjungos teisės normomis sukčiaudami arba piktnaudžiaudami (žr., be kita ko, Sprendimo *Halifax ir kt.*, C-255/02, EU:C:2006:121, 68 punktą ir Sprendimo *SICES ir kt.*, C-155/13, EU:C:2014:145, 29 punktą).
- 43 Konkrečiai dėl kovos su piktnaudžiavimu įsisteigimo laisve reikia pažymėti, kad valstybės narės turi teisę imtis priemonių, kurios sutrukdytų tam, kad kai kurie jos piliečiai, siekdami pasinaudoti SESV numatytais palankiomis sąlygomis, nebandytų piktnaudžiauti, siekdami išvengti nacionalinės teisės nuostatų taikymo (žr. Sprendimo *Inspire Art*, C-167/01, EU:C:2003:512, 136 punktą).
- 44 Norint konstatuoti, kad yra piktnaudžiaujama, reikia, kad būtų objektyvus ir subjektyvus elementai (žr. Sprendimo *SICES ir kt.*, EU:C:2014:145, 31 punktą).
- 45 Kalbant apie objektyvų elementą, pažymėtina, kad iš objektyvių aplinkybių visumos turi būti matoma, jog, nors formaliai Sąjungos teisės aktuose numatytos sąlygos įvykdytos, šiose teisės normose numatytas tikslas nepasiektas (žr. Sprendimo *SICES ir kt.*, EU:C:2014:145, 32 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 46 Dėl subjektyvaus elemento reikia nurodyti, jog turi būti aišku, kad siekiama gauti nepagrįstos naudos iš Sąjungos teisės akto, dirbtinai sukuriant sąlygas, numatytas šiai naudai gauti (šiuo klausimu žr. Sprendimo *O. Ir B.*, C-456/12, EU:C:2014:135, 58 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).
- 47 Taigi, kaip buvo priminta šio sprendimo 35 punkte, Direktyvos 98/5 tikslas yra padėti verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta profesinė kvalifikacija.
- 48 Šiuo atžvilgiu reikia manyti, kad valstybės narės piliečių teisė pasirinkti, pirma, valstybę narę, kurioje jie nori įgyti savo profesinę kvalifikaciją ir, antra, valstybę narę, kurioje jie ketina vykdyti savo profesinę veiklą, yra neatskirama nuo sutartimis užtikrinamų pagrindinių laisvių įgyvendinimo bendrojoje rinkoje (šiuo klausimu žr. sprendimo *Komisija / Ispanija*, C-286/06, EU:C:2008:586, 72 punktą).
- 49 Taigi aplinkybė, kad valstybės narės pilietis, įgijęs universitetinį išsilavinimą toje valstybėje narėje, atvyksta į kitą valstybę narę siekdamas joje įgyti advokato profesinę kvalifikaciją ir vėliau grįžti į savo pilietybės valstybę narę, kad ten verstųsi advokato praktika pagal valstybėje narėje, kurioje buvo įgyta

kvalifikacija, suteiktą profesinį vardą, yra viena iš prielaidų norint pasiekti Direktyvos 98/5 tikslą ir pati savaime neturėtų būti laikoma piktnaudžiavimu Direktyvos 98/5 3 straipsnyje numatyta įsisteigimo teise.

- 50 Be to, kaip nurodė generalinis advokatas savo išvados 91 ir 92 punktuose, vien aplinkybės, jog vienos valstybės narės pilietis nusprendžia įgyti profesinę kvalifikaciją kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis gyvena, norėdamas pasinaudoti palankesniais teisės aktais, nepakanka piktnaudžiavimui teise konstatuoti.
- 51 Beje, tokios išvados neturėtų paneigti aplinkybė, kad prašymas įtraukti į įsisteigusių advokatų sąrašą priimančiosios valstybės narės kompetentingai institucijai buvo pateiktas tuoj pat po to, kai buvo įgytas profesinis vardas kilmės valstybėje narėje. Iš tikrųjų, kaip generalinis advokatas nurodė savo išvados 93 ir 94 punktuose, Direktyvos 98/5 3 straipsnyje nenumatyta, kad advokatas, pageidaujantis vykdyti veiklą kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje jis įgijo savo profesinę kvalifikaciją, priimančiosios valstybės narės kompetentingoje institucijoje gali būti registruojamas su sąlyga, kad jis tam tikrą laiką vertėsi advokato praktika kilmės valstybėje narėje.
- 52 Atsižvelgiant į visus pateiktus paaiškinimus, į pirmąjį klausimą reikia atsakyti taip: Direktyvos 98/5 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog piktnaudžiavimu neturėtų būti laikoma situacija, kai vienos valstybės narės pilietis atvyksta į kitą valstybę narę tam, kad ten, išlaikęs universiteto egzaminus, įgytų advokato profesinę kvalifikaciją ir grįžtų į savo pilietybės valstybę narę, siekdamas ten verstis advokato praktika pagal valstybėje narėje, kurioje profesinė kvalifikacija buvo įgyta, suteiktą profesinį vardą.

Dėl antrojo klausimo

- 53 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyvos 98/5 3 straipsnis yra negaliojantis pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį.
- 54 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį Sąjunga privalo gerbti valstybių narių nacionalinį savitumą, neatsiejamą nuo pagrindinių politinių ir konstitucinių jų struktūrų.
- 55 *Consiglio Nazionale Forense* mano, kad Direktyvos 98/5 3 straipsniu, kuriuo Italijos piliečiams, įgijusiems advokato profesinę kvalifikaciją kitoje valstybėje narėje nei Italijos Respublika, leidžiama vykdyti savo profesinę veiklą Italijoje, apeinama Italijos Konstitucijos 33 straipsnio 5 dalis, pagal kurią verstis advokato praktika galima tik išlaikius valstybinį egzaminą. Todėl šia antrinės Sąjungos teisės nuostata, kuria leidžiama išvengti reglamentavimo, kuris yra Italijos nacionalinio savitumo dalis, pažeidžiama ESS 4 straipsnio 2 dalis ir todėl ji turi būti laikoma negaliojančia.
- 56 Šiuo klausimu reikia nurodyti, kad Direktyvos 98/5 3 straipsnis susijęs tik su teise įsisteigti valstybėje narėje siekiant verstis joje advokato praktika pagal kilmės valstybėje narėje įgytą profesinę kvalifikaciją. Šia nuostata neregamentuojama nei galimybė verstis advokato praktika, nei šios profesinės veiklos vykdymas pagal priimančiojoje valstybėje narėje suteiktą profesinį vardą.
- 57 Tai reiškia, kad pagal Direktyvos 98/5 3 straipsnį pateikiant prašymą įtraukti į įsisteigusių advokatų sąrašą negali būti apeinami priimančiosios valstybės narės teisės aktai, susiję su galimybe verstis advokato praktika.
- 58 Todėl, kaip per teismo posėdį pripažino Italijos vyriausybė, reikia manyti, jog Direktyvos 98/5 3 straipsnis, kuriuo valstybės narės piliečiams, įgijusiems advokato profesinį vardą kitoje valstybėje narėje, leidžiama verstis advokato praktika jų pilietybės valstybėje narėje pagal kilmės

valstybėje narėje įgytą profesinę kvalifikaciją, bet kuriuo atveju negali paveikti nei priimančiosios valstybės narės pagrindinių politinių ir konstitucinių struktūrų, nei esminių funkcijų, kaip tai suprantama pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį.

- 59 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad išnagrinėjus pateiktą antrąjį klausimą nenustatyta nieko, kas galėtų paveikti Direktyvos 98/5 3 straipsnio galiojimą.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **1998 m. vasario 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 98/5/EB, skirtos padėti teisininkams verstis nuolatine advokato praktika kitoje valstybėje narėje nei ta, kurioje buvo įgyta kvalifikacija, 3 straipsnis turi būti aiškinamas taip, jog piktnaudžiavimu neturėtų būti laikoma situacija, kai vienos valstybės narės pilietis atvyksta į kitą valstybę narę tam, kad ten, išlaikęs universiteto egzaminus, įgytų advokato profesinę kvalifikaciją ir grįžtų į savo pilietybės valstybę narę, siekdamas ten verstis advokato praktika pagal valstybėje narėje, kurioje profesinė kvalifikacija buvo įgyta, suteiktą profesinį vardą.**
2. **Išnagrinėjus pateiktą antrąjį klausimą nenustatyta nieko, kas galėtų paveikti Direktyvos 98/5 3 straipsnio galiojimą.**

Parašai.